

بررسی عوامل موثر بر مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران مدارس متوسطه اول دختران مناطق شمال شهر تهران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۴/۱۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۶/۲۶

علیرضا صفرپور^۱، رحمان غفاری^۲، مسعود احمدی^۳

چکیده

هدف این تحقیق تعیین عوامل موثر بر مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران متوسطه اول شمال شهر تهران بوده است. روش تحقیق از نظر شیوه جمع‌آوری اطلاعات، توصیفی (پیمایشی) و از نظر هدف، کاربردی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دبیران مدارس متوسطه اول دخترانه شمال شهر تهران (شامل مناطق آموزش و پرورش ۱ و ۲ و ۳ و ۴) می باشد. که تعداد آنها ۹۵۰ نفر می باشد. حجم نمونه با فرمول کوکران ۲۷۴ نفر برآورد شده است و این تعداد با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای و طبقه‌ای (براساس منطقه) از بین جامعه آماری انتخاب شده است. ابزار تحقیق پرسشنامه ۵۴ گویه‌ای محقق ساخته بوده که نمره گذاری آن در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت صورت گرفته است. برای تعیین روایی از روایی صوری و محتوایی استفاده شده و برای اطمینان از پایایی پرسشنامه‌ها نیز، آن را روی نمونه‌ای با حجم ۳۰ نفر به صورت آزمایشی اجرا و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ برآورد گردیده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی به کمک نرم افزار SPSS صورت گرفته است. در سطح توصیفی از جدولهای فراوانی، نمودارهای متناسب با نوع داده‌ها، شاخص‌های شاخص‌های مرکزی، شاخص‌های پراکندگی و شاخص‌های توزیع داده‌ها استفاده شده و در سطح استنباطی از آزمون‌هایی چون K-S برای بررسی نحوه توزیع نمرات، آزمون t تک گروهی، آزمون فریدمن، آزمون تحلیل واریانس یک طرفه و آزمون تعقیبی LSD استفاده شده است. نتایج نشان داد که عوامل موثر در مشارکت پذیری دانش آموزان در پنج دسته ساختاری، خانوادگی، فردی، اجتماعی و مدیریتی طبقه بندی شده و هر دسته شامل مجموعه‌ای از متغیرهاست. همچنین اولویت بندی این عوامل بگونه‌ای است که در بین عوامل پنج گانه، عوامل خانوادگی بالاترین رتبه را داشته و بعد از آن عوامل فردی، عوامل ساختاری، عوامل مدیریتی و عوامل فرهنگی - اجتماعی در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

کلید واژه‌ها: مشارکت پذیری، عوامل ساختاری، خانوادگی، فردی، اجتماعی و مدیریتی

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، گرایش تصمیم‌گیری و خط‌مشی‌گذاری عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری ایران.

^۲ استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران.

^۳ استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران.

مقدمه

پیشرفت علم و گسترش دامنه ی علوم مختلف ضرورت کسب معلومات بیشتر و با دوام تر در زمان کوتاه را اجتناب ناپذیر می سازد. بنابراین یکی از وظایف متخصصین تعلیم و تربیت شناسایی شیوه های مناسب جهت یادگیری سریع تر و بهتر دانش آموزان و استفاده بهینه یادگیرندگان از زمان محدود آموزش می باشد. همچنین یادگیرندگان علاوه بر یادگیری مطالب و معلوماتی که به صورت رسمی به آنها تدریس می شود، در محیط مدرسه به یادگیری شیوه ی برقراری ارتباط با دیگران و ادراک دیدگاه های آنها می پردازند. به نظر آرنسون و همکاران (۱۹۹۷) بسیار مفید است که فراگیران علاوه بر کسب مهارت ها و اطلاعاتی که به صورت رسمی به آنها ارائه می شود برای یادگیری و تجربه نمودن روش های ارتباط با دیگران و همچنین ایجاد یک دیدگاه مثبت نیز از مدرسه استفاده نمایند. متخصصین تعلیم و تربیت در تلاش برای ارائه روش های مناسب و مفید جهت استفاده بهینه از فرصت ها و امکانات آموزشی در راستای یادگیری بهتر، عمیق تر و وسیعتر، ضمن مخالفت با تعاریف قبلی تدریس که آن را انتقال معلومات می دانستند تدریس را کمک به فراگیر برای تفهیم و درک مطالب می دانند. مشارکت دانش آموزان در فرایند یادگیری آن قدر مهم است که بعضی از متخصصین تعلیم و تربیت میزان مشارکت دانش آموزان در فعالیت های یادگیری را بعنوان ملاکی برای ارزیابی معلمین مطرح نموده اند. اگر بخواهیم معلم یا کلاس خوب را با یک عبارت معرفی و توصیف کنیم، باید گفت ؛ معلمی خوب است که دانش آموزان را به کنجکاوی و پرسش بیشتر برانگیزد. (شعاری نژاد، ۱۳۳۶، صفحه، ۶۸).

در مدارس می توان با به کار گرفتن، مشارکت، یادگیری و ارتباطات اجتماعی را به طور چشمگیری بهبود بخشید. البته نمی توان ادعا کرد که همکاری گروهی پاسخگوی تمامی مسایل است، یا اینکه همواره باید به کار گرفته شود. بلکه استفاده از چنین شیوه ای، کلاس های درس را به محیط های زنده تر و شاداب تر تبدیل می کند که یادگیری موثر را امکان پذیر می سازد. (دیون، بنت ۱۹۹۰) نتایج مطالعات مختلف حاکی از اثربخشی روش های کارگروهی و مشارکتی در کلاس هاست. مطالعات نشان داده اند، دانش آموزانی که در قالب گروه ها به یادگیری مشارکتی می پردازند، نسبت به کسانی که انفرادی یاد می گیرند. پیشرفت تحصیلی و احساس مسئولیت بیشتری دارند و نسبت به مدرسه نگرش مثبتی پیدا می کنند. (کرامتی، ۱۳۸۴). بنا به دلایل فوق، پیدا کردن عواملی که می تواند در یادگیری مشارکتی دانش آموزان نقش داشته باشد، موضوعی است که تحقیق حاضر برای شناسایی این عوامل صورت گرفته است و درصدد است تا به این سوال پاسخ دهد که " عوامل موثر بر مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران متوسطه اول شمال شهر تهران کدامند؟"

مبانی نظری مشارکت

- مفهوم مشارکت

واژه مشارکت^۱ از حیث لغوی به معنای درگیری و تجمع برای منظوری خاص می باشد. در مورد معنای اصطلاحی آن بحثهای فراوانی شده است ولی در مجموع می توان جوهره اصلی آن را درگیری، فعالیت و تأثیرپذیری دانست. با توجه به این که مشارکت مفهوم گسترده ای است، این مفهوم را می توان از دیدگاه علوم مختلف تعریف کرد. آلن بیرو در تعریف مفهوم مشارکت چنین می نویسد: مشارکت کردن به معنای سهمی در چیزی یافتن و از آن سود بردن و یا در گروهی شرکت جستن و بنابراین با آن همکاری داشتن است. به همین جهت، از دیدگاه جامعه شناسی، باید بین مشارکت به عنوان حالت یا وضع (امر شرکت کردن) و مشارکت به عنوان عمل و تعهد (عمل مشارکت) تمیز قائل شد. مشارکت در معنای اول از تعلق به گروهی خاص و داشتن سهمی در هستی آن خبر می دهد و در معنای دوم داشتن شرکتی فعالانه در گروه را می رساند و به فعالیت اجتماعی انجام شده نظر دارد. (بیرو، ۱۳۷۵: صفحه ۲۵۷).

گارد و بیسر^۲ بیشتر به بعد عمل و تعهد آمیز مشارکت توجه کرده اند، آنان مشارکت را چنین تعریف می کنند: مشارکت را می توان به صورت تعهد مشترک در پرداختن به مسائل توسعه بر اساس تقسیم توافق شده وظایف و مسئولیت ها تعریف کرد. مشارکت ها حول هدف های مشترک شکل می گیرد و شرکاء پیگیری یک یا چند فعالیت را در راستای یک هدف، به صورت مشترک یا به صورت ردیفی، به عهده می گیرند. مشارکت ها ممکن است بسته به هدف مورد دستیابی، موقت یا برای مدتی طولانی باشد (گارد و بیسر به نقل از تاچر و کمپوس، ۱۳۸۲: صفحه ۸۴).

از دیدگاه جامعه شناسی، مشارکت به معنای احساس تعلق به گروه و شرکت فعالانه و داوطلبانه در آن که به فعالیت اجتماعی منجر می گردد، حائز اهمیت است. از این نظر، مشارکت، فرآیند سازمان یافته ای است که فرد در آن به فعالیتی ارادی و داوطلبانه دست می زند. تعریف مقام معظم رهبری از مشارکت چنین است: مشارکت مردم یعنی بار اداره ی جامعه را دولت به تنهایی بر دوش نگیرد؛ بلکه با کمک مردم بگیرد که این بسیار منطقی است (ایوبی، ۱۳۷۹).

مشارکت در ابعاد گسترده به فرآیندی تعریف می شود که بواسطه آن فرد نقش هایی در حیات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشورش ایفا می کند و جامعه را جهت نیل به اهدافش یاری می رساند.

^۱ participation

^۲ Gard & Biser

مفهوم محدودتر مشارکت همگانی بر اقداماتی متمرکز است که شهروندان باید انجام دهند تا از این طریق با مدیریت همکاری کنند، بر آن تاثیر بگذارند و در زمینه برنامه ریزی و سیاستگذاری و تصمیم گیری با آنها تعامل داشته باشند تا از یکسو به نیازها و خواسته های خود برسند و از سوی دیگر منافع عمومی تامین گردد. از این دیدگاه، مشارکت راه و روشی اجتماعی برای تحقق اهداف مختلف و متعدد فرد و جامعه است. لذا این دیدگاه مشارکت را استفاده عملی از مفهوم کنش همگانی مبتنی بر اراده و انتخاب آزاد می بیند. مشارکت در همه زمینه های زندگی اعم از از سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی وجود دارد. نقطه عطف در مفهوم مشارکت در همه عرصه های فوق ارادی و داوطلبانه بودن آن است. بنابراین می توان چنین تصور کرد که افراد انسانی برای رفع نیازمندی ها و کسب منافع شخصی و گروهی یا در چارچوب اعتقادات خود به صورت داوطلبانه اقدام به مشارکت می کنند.

مشارکت به معنای همکاری، شرکت داشتن یا صرفاً حضور داشتن است یعنی صرفاً حضور یک فرد در اجتماعی که برای بحث و تصمیم گیری درباره مسأله ای تشکیل شده است میتواند به عنوان مشارکت داشتن تلقی شود. اما عنصر اساسی در مشارکت اجتماعی و سیاسی آگاهی و رغبت است. به طوری که برخی آن را تقبل آگاهانه انجام بخشی از امور در شکل همکاری از روی رغبت و قصد بهبود و بهسازی زندگی اجتماعی میدانند و مشارکت شرکت فعالانه انسانهاست در حیات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و به طور کلی تمامی ابعاد حیات (فیض، ...، ۱۳۷۰: صفحه ۵۲۱).

شخص در مشارکت این فرصت را می یابد که از قابلیتها، ابتکارات و آفرینندگی خود برای دستیابی به هدفهای گروهی استفاده نماید از این رو مشارکت با موافقت فرق دارد. در موافقت، موافقت کننده یاری ویژه ای نمی کند بلکه تنها آنچه را که پیش رویش می گذارند تصویب میکند. در واقع در موافقت، نقش اصلی را تصمیم گیرنده بازی می کند که می کوشد تا با استفاده از تواناییهای خویش جمع را به موافقت وا دارد. اما مشارکت چیزی بیش از گرفتن موافقت از یک جمع برای تصمیم از پیش گرفته شده است. مشارکت یک داد و ستد اجتماعی دو سویه میان مردم است و نه روش قبولاندن اندیشه های مسئولان بالا دست. در واقع در مشارکت نقش اصلی با مشارکت کننده است که می کوشد تا تواناییهای خویش را آشکار سازد. با توجه به آنچه مشارکت آمد می توان به روشنی دریافت که تحقق مشارکت مستلزم فراهم آمدن برخی پیش نیازها است برخی از این پیش نیازها در وجود شرکت کنندگان و برخی دیگر در محیط پیرامون جای دارند. این پیش نیازها محقق و کارسازی مشارکت را تعیین می کنند و سطح آن را مشخص می سازند. عمده ترین این پیش نیازها با توجه به تعریف مشارکت عبارتند از:

بررسی عوامل موثر بر مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران مدارس متوسطه اول دختران... □ ۸۱

- ۱- پیش از آنکه انجام اقدامی ضرورت پیدا کند باید مشارکت فراهم باشد. مشارکت به سختی ممکن است در زمان اضطرار و فوریت به نحوی مناسب و برازنده تحقق یابد. زمینه‌های مشارکت باید قبل از اقدام به آن فراهم شده باشد.
- ۲- فواید احتمالی مشارکت باید بر هزینه‌های آن فزونی داشته باشد.
- ۳- موضوع مشارکت باید مشخص و مورد علاقه افراد باشد و در غیر اینصورت آنان به مشارکت همچون سرگرمی نگاه خواهند کرد و یا از اضطرار به آن اقدام می‌کنند. به هر حال پایداری مشارکت با علاقه فرد پیوند دارد.
- ۴- شرکت کنندگان باید از تواناییهای لازم (مانند هوش، دانش فنی، امکانات مالی و...) برخوردار باشند تا بتوانند در مشارکت کارساز باشند.
- ۵- شرکت کنندگان باید توانا باشند تا با یکدیگر ارتباط متقابل برقرار نموده به داد و ستد اندیشه بپردازند.
- ۶- مشارکت هنگامی که فرد امکان انتخاب و آزادی اختیار داشته باشد (علوی تبار، ۱۳۷۹: صفحه ۱۷-۱۵).

- تاریخچه مشارکت در جهان و ایران

چون انسان ذاتاً موجودی اجتماعی و گریزان از تنهایی است، حیاتش نیز به مشارکت اجتماعی او وابسته است. انسان از همان ابتدا، برای تأمین نیازهای خود که البته در دوره‌های اولیه بسیط بود، به تعاون و همکاری نیاز داشت. آدمی پیش از آن که به شهر نشینی روی آورد، در غارها و جنگل‌ها می‌زیست. گردهمایی‌های انسان‌های نخستین، بسیار ابتدایی و بیشتر برای انجام نیایش بود (امین زاده، ۱۳۷۶). بر خلاف مشارکت اجتماعی که بسیار زود در حیات بشر رخ داد، مشارکت سیاسی پدیده‌ای نو است. زیرا مفاهیم حکومت و ساختار سیاسی در دوره‌های اولیه وجود نداشت و دلیل آن نیز باید در وفور منابع طبیعی، کمبود جمعیت و نبود تنازع بقا جست. حتی پس از پدید آمدن حکومت‌ها و نظام‌های سیاسی، در دوره‌های متمادی از تاریخ بشر، مشارکت مردم در حکومت اصلاً مطرح نبوده است. کشمکش در زمینه آزادی فرد و قدرت دولت نمایان‌ترین ویژگی تاریخ قدیم است. در این زمان تلاش مردم بر آن بود تا با ساختن حفاظ در مقابل دولت، از آزادی‌های فردی خود دفع کنند و حقوق فطری و طبیعی آنان، کمتر در برابر اعمال و خواسته‌های حکمرانان ستمگر پایمال شود (سیف زاده، ۱۳۷۵).

در بیشتر دوره‌های تاریخی ایران نیز همین وضعیت حاکم بود. پادشاهان در حکم سایه خدا بودند و مردم به مانند گله‌ی گوسفندان پادشاه. وظیفه مردم فقط اطاعت بود و مشارکت، سخنی دور از

ذهن و فهم توده‌ی مردم و حاکمان به شمار می‌رفت. این اوضاع و احوال، در غرب تا دوران انقلاب صنعتی و در ایران تا انقلاب مشروطه و حتی پس از آن ادامه داشت. با این حال در برخی دوره‌ها، مشارکت مردم در سرزمین‌های اسلامی و غرب جلوه‌های بیشتری داشته است. در یونان باستان و برخی دوره‌های روم باستان، زمینه‌های بهتری برای مشارکت مردم وجود داشته است؛ اما در سرزمین‌های اسلامی، مهم‌ترین عصر مشارکت مردم در امور سیاسی و اجتماعی، سال‌های صدر اسلام است. با ظهور اسلام، بسیاری از قیود قانونی و عرفی که سبب طبقه‌بندی مردم و محروم ساختن آنان از مشارکت شده بود، از بین رفت. مشارکت مردم در حکومت اسلامی زمان پیامبر اکرم و امیر المومنین علی (ع) درخشان‌ترین نمونه‌های مشارکت مردم در طول تاریخ بشری است. مشارکت، در عهد سه خلیفه پس از پیامبر اعظم به شکل ضعیف‌تری ادامه یافت، اما به تدریج پس از کناره‌گیری امام حسن مجتبی از خلافت، حکومت اسلامی راه انحراف پیمود. نقش مردم به تدریج فراموش شد و استبدادگرایی جایگزین شدند که برای مشارکت اجتماعی و سیاسی مردم، اهمیت چندانی قائل نبودند (ایوبی، ۱۳۷۹). انقلاب صنعتی، افزایش جمعیت، توسعه شهرنشینی، پیدایش طبقه متوسط و پیشرفت تکنولوژی، سبب شد به تدریج نهادهای مشارکت مردمی پدیدار شوند. تقسیم و پیچیدگی روزافزون سازمان‌ها و فراگردها، نیاز به افراد کارداران را بیش از پیش هویدا ساخت و به افزایش تحرک اجتماعی افراد، کاهش تدریجی نظام اشرافی‌گری و سلسله‌مراتب طبقاتی در جوامع انجامید. از سوی دیگر، توزیع عادلانه‌تر ثروت که محصول پدیده‌های اقتصادی جدید بود، مشارکت اجتماعی را گسترش داد. پیدایش و گسترش وسایل ارتباط جمعی مانند، روزنامه و تلویزیون، نیز در افزایش آگاهی مردم و مشارکت اجتماعی آنان نقش داشت (امین زاده، ۱۳۷۶).

مباحث نظری مشارکت در غرب، تا هنگام مشارکت عملی مردم، به صورت متناوب پیگیری می‌شد و به تدریج ادبیات مشارکت نیز بسیار توسعه یافت. در اینجا به سه دیدگاه علمی که در اروپای معاصر مطرح شده اشاره می‌کنم:

۱- دیدگاه مارکسیستی ۲- دیدگاه روانشناسی ۳- دیدگاه فرهنگی

محور مشترک این سه دیدگاه، آن است که هرگونه رفتار سیاسی از عقیده و گرایش فرد در مورد سیاست ریشه می‌گیرد؛ اما در پاسخ به این که در تولید چنین عقاید و نگرش‌هایی، چه عواملی مؤثرند، راهکارهای متفاوتی ارائه می‌کنند. در بینش مارکسیستی، رفتار سیاسی در آگاهی‌های طبقاتی که از تعارض‌های اجتماعی برخاسته‌اند، ریشه دارد. این تعارض‌ها نیز به ماهیت تولید و فعالیت‌های اقتصادی وابسته‌اند. گروه دیگری از دانشمندان علم سیاست، مشارکت را محصول ویژگی روانشناختی فرد می‌دانند. براین اساس اختلاف فکری نخبگان سیاسی حاکم و نخبگان دور از گردونه‌ی قدرت که در پی کسب جدی قدرت هستند، گرایش‌هایی را می‌آفرینند (علاقه بند، ۱۳۷۹). نظریه سوم عقاید

سیاسی را بر پایه فرهنگ و جامعه پذیری بررسی می کند. آلموند و وربا^۱ چند کشور پیشرفته را از این دیدگاه بررسی کرده اند. سه دیدگاه یاد شده نقش عقاید سیاسی را در ساختار رفتار سیاسی و مشارکت برجسته می دانند، اما دیدگاه دیگری که در مقابل این دیدگاه ها قرار دارد، به تقدم نظام سیاسی بر فرهنگ و عقاید سیاسی نظر دارد (لهسایبی زاده، ۱۳۸۳). در جهان اسلام با وجود تأکید فراوان متون دینی بر مشارکت علمی و فقهی جندان توجه نشده است. کتب فقه سیاسی اهل سنت از جمله - الاحکام السلطانیة (بیرو، ۱۳۷۰، ترجمه سازوختی).

با این حال، در دوران جدید، علمای شیعه و اهل سنت درباره مشارکت سیاسی و اجتماعی مردم مباحث مهمی را طرح کرده اند. در ایران، آیه الله نائینی و در مصر، رشید رضا را پایه گذاران این مباحث می توان دانست. البته روشنفکران، جامعه دانشگاهی و خاور شناسان نیز، به صورت نه چندان شایسته، به این مسأله پرداختند. یکی از پژوهشگران در این باره می نویسد: با این که توده مردم در همه اعصار ایران اهمیت داشتند، ولی هم مورخان و جامعه شناسان و هم اندیشمندان علوم سیاسی به آن ها کم توجه کرده اند. پژوهشگران موافق، نقش مردم را بدون استثنا در عمل به شکل مبارزه ای برای کشور، آزادی و عدالت برجسته کرده اند؛ پژوهشگران مخالف نیز نقش مردم را به صورت اراذل و اوباش که مزد بگیر بیگانگان یا مخالفان حکومت بوده اند، نشان داده اند، روزنامه نگاران اروپایی، توده های مردم را هیولاهای بیگانه گریزی توصیف کرده اند که به سفارتخانه های خارجی دشنام و ناسزا می گویند؛ نویسندگان طنزپرداز هم مردم را توده ای دمدمی مزاج و مضحکی می پندارند که سیاست مداران را رد و تأیید می کنند و لذت می برند (ایوبی، ۱۳۷۹).

سوال های تحقیق

- سوال اصلی

- عوامل موثر در مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران متوسطه اول شمال شهر تهران کدامند؟

- سوالهای فرعی

۱. عوامل ساختاری تا چه اندازه در مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران متوسطه اول شمال شهر تهران نقش دارد؟

۲. عوامل خانوادگی تا چه اندازه در مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران متوسطه اول شمال شهر تهران نقش دارد؟
۳. عوامل فردی تا چه اندازه در مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران متوسطه اول شمال شهر تهران نقش دارد؟
۴. عوامل فرهنگی - اجتماعی تا چه اندازه در مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران متوسطه اول شمال شهر تهران نقش دارد؟
۵. عوامل مدیریتی تا چه اندازه در مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران متوسطه اول شمال شهر تهران نقش دارد؟
۶. رتبه بندی عوامل پنج گانه ساختاری، فردی، خانوادگی، فرهنگی - اجتماعی و مدیریتی از دیدگاه دبیران چگونه است؟
۷. چه تفاوتی بین دیدگاه دبیران برحسب سابقه خدمت آنها وجود دارد؟

روش شناسی:

اعتبار هر تحقیقی به فرایندی بستگی دارد که طی آن نتایج تحقیق بدست می آید. از این رو انتخاب روش شناسی مناسب ضمن اینکه محقق را ساده و سریع به هدف خود می رساند، موجب می شود یافته های تحقیق دارای اعتبار باشد. از این رو در این تحقیق با توجه به اهداف و سوالات تحقیق، روش شناسی تحقیق گزارش شده است. برای این منظور ابتدا نوع روش تحقیق از نظر هدف، روش گردآوری داده ها و نوع داده ها مشخص شده است. سپس جامعه آماری تحقیق توصیف شده و در ادامه حجم نمونه و روش نمونه گیری گزارش شده است.

روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش از جنبه های مختلفی قابل بررسی است. از نظر شیوه جمع آوری اطلاعات، این تحقیق توصیفی - پیمایشی است زیرا محقق بدون دخل و تصرف در متغیرها، داده های لازم را گردآوری و آنچنان که هست توصیف کرده است. (بازرگان، ۱۳۹۰). همچنین از نظر هدف، این تحقیق کاربردی است. زیرا به منظور حل سریع مسائل، مشکلات و اتخاذ تدابیر لازم انجام شده است. تا از این طریق بتوان موانع و مشکلات موجود را شناسایی نمود. از نظر نوع داده ها نیز روش تحقیق کمی است و با استفاده از پرسشنامه داده های جمع آوری شده و با استفاده از روشهای آماری تجزیه و تحلیل شده است.

بررسی عوامل موثر بر مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران مدارس متوسطه اول دختران... □ ۸۵

جامعه آماری این پژوهش کلیه دبیران مدارس متوسطه اول دخترانه شمال شهر تهران (شامل مناطق آموزش و پرورش ۱ و ۲ و ۳ و ۴) می باشد. که تعداد آنها ۹۵۰ نفر می باشد.^۱

برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران با خطای ۰/۰۵ به شرح زیر استفاده شده است. که طبق آن حجم نمونه برابر با ۲۷۴ نفر برآورد شده است و این تعداد با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای و طبقه ای (براساس منطقه) از بین جامعه آماری انتخاب شده است. مشخصات جامعه آماری و حجم نمونه در جدول جدول ۳-۱ مشاهده می شود.

ابزار تحقیق پرسشنامه محقق ساخته بوده است که مشخصات آن به شرح زیر است:

۱- اطلاعات جمعیت شناختی شامل سن، سابقه، منطقه و مدرک تحصیلی

۲- گویه های اصلی پرسشنامه که شامل ۵۴ گویه در پنج بعد به شرح جدول ۳-۲ می باشد:

جدول ۳-۲) مشخصات ابزار تحقیق

مقدار ضریب	شماره گویه های هر کدام از ابعاد	مولفه ها (ابعاد)
۰/۹۱	سوالات ۱ تا ۱۸	ساختاری
۰/۸۷	سوالات ۱۹ تا ۲۳	خانوادگی
۰/۷۵	سوالات ۲۴ تا ۳۰	فردی
۰/۷۹	سوالات ۳۱ تا ۴۲	اجتماعی
۰/۸۳	سوالات ۴۳ تا ۵۴	مدیریتی
۰/۸۵	۵۴-۱	کل پرسشنامه

این پرسشنامه با توجه به مبانی نظری و پیشینه تحقیق طراحی و تدوین شده است. برای این منظور ابتدا با مرور مبانی موجود متغیرهای اصلی و فرعی شناسایی شدند. سپس نظرات تعدادی از متخصصان تعلیم و تربیت و جامعه شناسی در زمینه این متغیرها و متغیرهای دیگری که ممکن است در مشارکت پذیری نقش داشته باشند، اخذ و اعمال شده است. بر پایه اصلاحات انجام شده در این مرحله فرم اولیه ابزار با ۶۵ گویه شکل گرفت. که پس از اجرای آزمایشی و بررسی نظرات متخصصان تعدادی از گویه ها حذف شدند و سرانجام فرم نهایی پرسشنامه در ۵۴ گویه تدوین شده است.

^۱ - به نقل از کارگزینی آموزش و پرورش مناطق ۱، ۲، ۳، ۴

۸۶ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال سیزدهم، شماره دوم، زمستان ۱۴۰۰

در این تحقیق، برای تعیین روایی پرسشنامه، از روایی صوری و محتوایی استفاده شده است. بدین صورت که پس از انجام مطالعات نظری و تهیه مدل مفهومی تحقیق، مولفه های اولیه و شاخص های سنجش هر مولفه مشخص شد و بر این اساس فرم اولیه پرسشنامه ها تدوین گردید. چندین نسخه از آن در اختیار تعدادی از اساتید، متخصصان و کارشناسان ذیربط قرار گرفت و از آنها درخواست شد تا نظرات اصلاحی خود را در ارتباط با پرسشنامه ها بیان نمایند. پس از دریافت نظرات و اصلاح پرسشنامه ها، برای اصلاح نهایی، پرسشنامه های مذکور در اختیار اساتید راهنما قرار داده شد و پس از حذف و اضافه های لازم، روایی صوری و محتوایی پرسشنامه مورد تایید قرار گرفت. برای اطمینان از پایایی پرسشنامه ها نیز، آن را روی نمونه ای با حجم ۳۰ نفر به صورت آزمایشی اجرا نموده و با توجه به ساختار پرسشنامه ها (مقیاس چند درجه ای و نیز وجود چند خرده مقیاس) پایایی آنها از طریق محاسبه آلفای کرونباخ برآورد گردید. به طوری که پایایی کل پرسشنامه ۰/۸۵ بدست آمد.

برای پاسخ به سوالات از آزمون هایی چون $K-S^1$ برای بررسی نحوه توزیع نمرات، آزمون t تک گروهی برای مقایسه میانگین نمونه و میانگین جامعه و پاسخ به سوالهای اول تا پنجم فرعی، آزمون فریدمن برای پاسخ به سوال ششم تحقیق و رتبه بندی عوامل و نهایتاً آزمون تحلیل واریانس یک طرفه و آزمون تعقیبی LSD^2 برای پاسخ به سوال هفتم تحقیق استفاده شده است.

- تجزیه و تحلیل داده های مربوط به سوال اول تحقیق

عوامل ساختاری تا چه اندازه در مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران متوسطه اول شمال شهر تهران نقش دارد؟

(جدول ۱-۱) نتایج آزمون t تک گروهی برای مقایسه میانگین نمونه با میانگین نظری

میانگین نظری = ۳								
فاصله اطمینان ۹۵٪ برای تفاوتها		تفاوت میانگین ها	سطح معنی داری (2-tailed)	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	ساختاری
حد بالا	حد پایین							
.866	.690	.778	.000	273	17.399	0.740	3.778	

^۱ کارموگروف - اسمیرنف

^۲ آزمون کمترین تفاوت معنی دار

بررسی عوامل موثر بر مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران مدارس متوسطه اول دختران... □ ۸۷

همانطور که در جدول ۱-۱ دیده می شود، چون مقدار t محاسبه شده (۱۷.۳۹) با درجه آزادی ۲۷۳ و در سطح ۰/۰۱، بزرگتر از مقدار بحرانی t (۱.۹۸) می باشد، در نتیجه می توان گفت بین میانگین نمونه و میانگین نظری (۳) در زمینه عوامل ساختاری تفاوت معنی داری وجود دارد و چون مقدار t بدست آمده مثبت است، در نتیجه میانگین نمونه بطور معنی داری بالاتر از میانگین نظری می باشد. از این رو، در پاسخ به سوال اول تحقیق می توان گفت عوامل ساختاری از دیدگاه دبیران بالاتر از متوسط جامعه در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد.

– تجزیه و تحلیل داده های مربوط به سوال دوم تحقیق

عوامل خانوادگی تا چه اندازه در مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران متوسطه اول شمال شهر تهران نقش دارد؟

(جدول ۱-۲) نتایج آزمون t تک گروهی برای مقایسه میانگین نمونه با میانگین نظری

میانگین نظری = ۲							
میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	سطح معنی داری (2-tailed)	تفاوت میانگین ها	فاصله اطمینان ۹۵٪ برای تفاوتها	
						حد پایین	حد بالا
خانوادگی	4.107	0.589	31.131	273	.000	1.107	1.037
						1.177	

همانطور که در جدول ۲-۱ دیده می شود، چون مقدار t محاسبه شده (۳۱.۱۳) با درجه آزادی ۲۷۳ و در سطح ۰/۰۱، بزرگتر از مقدار بحرانی t (۱.۹۸) می باشد، در نتیجه می توان گفت بین میانگین نمونه و میانگین نظری (۳) در زمینه عوامل خانوادگی تفاوت معنی داری وجود دارد و چون مقدار t بدست آمده مثبت است، در نتیجه میانگین نمونه بطور معنی داری بالاتر از میانگین نظری می باشد. از این رو، در پاسخ به سوال دوم تحقیق می توان گفت عوامل خانوادگی از دیدگاه دبیران بالاتر از متوسط جامعه در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد.

– تجزیه و تحلیل داده های مربوط به سوال سوم تحقیق

عوامل فردی تا چه اندازه در مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران متوسطه اول شمال شهر تهران نقش دارد؟

۱۴۸ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال سیزدهم، شماره دوم، زمستان ۱۴۰۰

(جدول ۳-۱) نتایج آزمون t تک گروهی برای مقایسه میانگین نمونه با میانگین نظری

میانگین نظری = ۳								فردی
فاصله اطمینان ۹۵٪ برای تفاوتها		تفاوت میانگین ها	سطح معنی داری (2-tailed)	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	
حد بالا	حد پایین							
.978	.806	.892	.000	273	20.516	0.720	3.892	

همانطور که در جدول ۳-۱ دیده می شود، چون مقدار t محاسبه شده (۲۰.۵۱۶) با درجه آزادی ۲۷۳ و در سطح ۰/۰۱، بزرگتر از مقدار بحرانی t (۱.۹۸) می باشد، در نتیجه می توان گفت بین میانگین نمونه و میانگین نظری (۳) در زمینه عوامل فردی تفاوت معنی داری وجود دارد و چون مقدار t بدست آمده مثبت است، در نتیجه میانگین نمونه بطور معنی داری بالاتر از میانگین نظری می باشد. از این رو، در پاسخ به سوال دوم تحقیق می توان گفت عوامل فردی از دیدگاه دبیران بالاتر از متوسط جامعه در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد.

- تجزیه و تحلیل داده های مربوط به سوال چهارم تحقیق

عوامل فرهنگی - اجتماعی تا چه اندازه در مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران متوسطه اول شمال شهر تهران نقش دارد؟

(جدول ۴-۱) نتایج آزمون t تک گروهی برای مقایسه میانگین نمونه با میانگین نظری

میانگین نظری = ۳								فرهنگی اجتماعی
فاصله اطمینان ۹۵٪ برای تفاوتها		تفاوت میانگین ها	سطح معنی داری (2-tailed)	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	
حد بالا	حد پایین							
.960	.848	.904	.000	273	31.618	0.473	3.904	

همانطور که در جدول ۴-۱ دیده می شود، چون مقدار t محاسبه شده (۳۱.۶۱۸) با درجه آزادی ۲۷۳ و در سطح ۰/۰۱، بزرگتر از مقدار بحرانی t (۱.۹۸) می باشد، در نتیجه می توان گفت بین میانگین نمونه و میانگین نظری (۳) در زمینه عوامل فرهنگی - اجتماعی تفاوت معنی داری وجود دارد و چون مقدار t بدست آمده مثبت است، در نتیجه میانگین نمونه بطور معنی داری بالاتر از میانگین نظری می باشد. از این رو، در پاسخ به سوال چهارم تحقیق می توان گفت عوامل فرهنگی - اجتماعی از دیدگاه دبیران بالاتر از متوسط جامعه در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد.

بررسی عوامل موثر بر مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران مدارس متوسطه اول دختران... □ ۸۹

– تجزیه و تحلیل داده های مربوط به سوال پنجم تحقیق

عوامل مدیریتی تا چه اندازه در مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران متوسطه اول شمال شهر تهران نقش دارد؟

(جدول ۱-۵) نتایج آزمون t تک گروهی برای مقایسه میانگین نمونه با میانگین نظری

میانگین نظری = ۳							
میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	سطح معنی داری (2-tailed)	تفاوت میانگین ها	فاصله اطمینان ۹۵٪ برای تفاوتها	
						حد پایین	حد بالا
مدیریتی	0.899	7.184	273	.000	.390	.283	.497

همانطور که در جدول ۱-۵ دیده می شود، چون مقدار t محاسبه شده (۷.۱۸) با درجه آزادی ۲۷۳ و در سطح ۰/۰۱، بزرگتر از مقدار بحرانی t (۱.۹۸) می باشد، در نتیجه می توان گفت بین میانگین نمونه و میانگین نظری (۳) در زمینه مدیریتی تفاوت معنی داری وجود دارد و چون مقدار t بدست آمده مثبت است، در نتیجه میانگین نمونه بطور معنی داری بالاتر از میانگین نظری می باشد. از این رو، در پاسخ به سوال چهارم تحقیق می توان گفت عوامل مدیریتی از دیدگاه دبیران بالاتر از متوسط جامعه در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد.

– تجزیه و تحلیل داده های مربوط به سوال ششم تحقیق

رتبه بندی عوامل پنج گانه ساختاری، فردی، خانوادگی، فرهنگی – اجتماعی و مدیریتی از دیدگاه دبیران چگونه است؟

۹۰ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال سیزدهم، شماره دوم، زمستان ۱۴۰۰

جدول ۱-۶ رتبه بندی عوامل پنج گانه شناسایی شده موثر در مشارکت پذیری دانش آموزان

سطح معنی داری	درجه آزادی	X ² آماره	رتبه بندی عوامل		عوامل
			رتبه هر عامل	رتبه میانگین	
۰/۰۱	۵	۷۰،۸۹	۳	۲،۸۲	ساختاری
			۱	۲،۴۲	خانوادگی
			۲	۳	فردی
			۵	۲،۲۶	فرهنگی اجتماعی
			۴	۲،۴۲	مدیریتی

جدول ۱-۶ رتبه بندی عوامل شناسایی شده از دیدگاه دبیران را نشان می دهد. همانطور که مشاهده می شود، در بین عوامل پنج گانه، عوامل خانوادگی با رتبه میانگین ۳،۴۳ بالاترین رتبه را داشته است. بعد از آن عوامل فردی قرار دارد که رتبه میانگین آن ۳ می باشد. همچنین عوامل ساختاری، مدیریتی و فرهنگی - اجتماعی به ترتیب با ۲،۸۳، ۲،۴۳ و ۲،۲۶ در رتبه های بعدی قرار دارند.

- تجزیه و تحلیل داده های مربوط به سوال هفتم تحقیق

چه تفاوتی بین دیدگاه دبیران برحسب سابقه خدمت آنها وجود دارد؟

بررسی عوامل موثر بر مشارکت پذیری دانش آموزان از دیدگاه دبیران مدارس متوسطه اول دختران... □ ۹۱

جدول ۱-۷) تجزیه و تحلیل واریانس در زمینه مقایسه میانگین نمرات دبیران برحسب سابقه خدمت آنان

مولفه ها	منابع تغییر	مجموع مجدورات	درجه آزادی	مجدور میانگین	F	سطح معنی داری
ساختاری	بین گروه ها	6.269	2	3.135	5.926	.003
	درون گروه ها	143.355	271	.529		
	کل	149.624	273			
خانوادگی	بین گروه ها	8.889	2	4.445	14.046	.000
	درون گروه ها	85.753	271	.316		
	کل	94.642	273			
فردی	بین گروه ها	1.090	2	.545	1.053	.350
	درون گروه ها	140.287	271	.518		
	کل	141.377	273			
فرهنگی اجتماعی	بین گروه ها	1.230	2	.615	2.782	.064
	درون گروه ها	59.912	271	.221		
	کل	61.142	273			
مدیریتی	بین گروه ها	.717	2	.359	.441	.644
	درون گروه ها	220.148	271	.812		
	کل	220.865	273			

جدول ۱-۷ مقایسه میانگین نمرات نمونه ها در هر یک از متغیرها را برحسب سابقه خدمت آنها نشان می دهد. همانطور که دیده می شود، مقدار F محاسبه شده در سطح ۰/۰۵ و با درجه آزادی ۲۷۱ در مورد عوامل ساختاری و خانوادگی بزرگتر از مقدار بحرانی F بوده و در نتیجه می توان گفت در مورد این دو عامل بین نظرات نمونه ها برحسب سابقه خدمت آنان تفاوت معنی داری وجود دارد. در بقیه عوامل این تفاوت معنی دار نیست. برای مشخص شده تفاوت‌های واقعی در مقایسه دو به دو گروه ها، از آزمون تعقیبی کمترین تفاوت معنی دار^۱ (LSD) استفاده شده است.

همانطور که در جدول ۱-۷ دیده می شود در مورد عوامل ساختاری بین معلمان که دارای ۱-۱۰ سال سابقه هستند و معلمان که ۱۱-۲۰ سال سابقه دارند تفاوت معنی داری وجود دارد درحالیکه این

^۱ با توجه به اینکه تعداد افراد گروهها در این مقایسه برابر نیستند، استفاده از این آزمون برای مقایسه های دو به دو مناسب است.

۹۲ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال سیزدهم، شماره دوم، زمستان ۱۴۰۰

تفاوت بین معلمان دارای ۱-۱۰ سال سابقه و ۲۱ تا ۳۰ سال معنی دار نیست. در مورد عوامل خانوادگی نیز تفاوت بین میانگین های افرادی که دارای ۱-۱۰ سال سابقه هستند با دو گروه دیگر معنی دار است.

(جدول ۸-۱) آزمون کمترین تفاوت معنی دار برای مقایسه های دو بدو گروه ها

متغیر وابسته	گروه مینا	گروه مورد مقایسه	تفاوت میانگین ها	سطح معنی داری	فاصله اطمینان ۹۵٪ برای تفاوتها	
					حدیالین	حدیالیا
ساختاری	1-10	11-20	-.20492*	.040	-.4006	-.0093
		21-30	.18602	.120	-.0486	.4207
	11-20	1-10	.20492*	.040	.0093	.4006
		21-30	.39095*	.001	.1613	.6206
	21-30	1-10	-.18602	.120	-.4207	.0486
		11-20	-.39095*	.001	-.6206	-.1613
خانوادگی	1-10	11-20	.29911*	.000	.1478	.4504
		21-30	.45612*	.000	.2746	.6376
	11-20	1-10	-.29911*	.000	-.4504	-.1478
		21-30	.15700	.083	-.0206	.3346
	21-30	1-10	-.45612*	.000	-.6376	-.2746
		11-20	-.15700	.083	-.3346	.0206

نتیجه گیری و پیشنهاد :

- در پاسخ به سوال فرعی اول پژوهش مشخص شد که از دیدگاه دبیران عوامل ساختاری بیش از حد متوسط در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد. عوامل ساختاری شامل عواملی چون فضای فیزیکی مدرسه، ساختار کلاسها، نوع روابط بین معلمان و دانش آموزان، نوع روابط دانش آموزان با یکدیگر و میزان آزادی عمل معلمان در کلاس می باشد (ذکاوئی، ۱۳۷۸، صفحه ۶۹) به عبارتی در ارتباط با زندگی اجتماعی، مدرسه شکل وسعت یافته خانه اوست و بین خانه و اجتماع قرار می گیرد.

- در پاسخ به سوال فرعی دوم پژوهش مشخص شد که از دیدگاه دبیران عوامل خانوادگی بالاتر از متوسط جامعه در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد. عوامل خانوادگی شامل تعداد افراد خانواده، محیط زندگی خانواده، نوع روابط والدین، روابط والدین با دانش آموزان، سطح تحصیلات والدین می باشد (زرهانی و جوانبخت، ۱۳۸۰) که هر کدام می توانند در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش داشته باشند. موضوعی که در این تحقیق نیز مورد تایید قرار گرفت. رفتار یک فرد نتیجه مستقیم ارزش های فرهنگی آن فرد در زمینه خاصی است. انسان ها حتی اگر خودشان نیز آگاه نباشند که اعضای یک گروه هستند باز به شیوه ای فکر و عمل می کنند که دست کم بخشی از آنها را با عضویت تعیین می کند (بروس کوئن، ۱۹۳۸).
- در پاسخ به سوال فرعی سوم پژوهش مشخص شد که از دیدگاه دبیران عوامل فردی بالاتر از متوسط جامعه در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد. عوامل فردی شامل سطح نیازهای اجتماعی، تمایل درونی، انگیزه های اجتماعی می باشد (زرهانی و جوانبخت، ۱۳۸۰، از جمله عوامل اصلی ظاهر شدن چنین مسائلی ذکر کرد. آموزش آموزگاری، از دیدگاه سنتی، شیوه ای برای انتقال دانش است و یادگیرنده موجودی منفعل است که صرفاً اطلاعات را دریافت می کند. در نظریه های یادگیری جدید بیشتر بر آموزش های فعال و دانش آموز محور تأکید می شود تا بر روش های موضوع محور یا معلم محور. این امر نشان م دهد که عوامل فردی نقش تعیین کننده ای در کنش های افراد ایفا می کند (سیف، ۱۳۸۰).
- در پاسخ به سوال فرعی چهارم پژوهش مشخص شد که از دیدگاه دبیران عوامل فرهنگی - اجتماعی بالاتر از متوسط جامعه در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد. تعیین میزان تاثیر فرهنگ دانش آموزان بر موفقیت تحصیلی و مشارکت پذیری آن ها مورد توجه جامعه شناسان بوده است. بنابراین سیستم فرهنگی - اجتماعی شامل عناصر فرهنگی است که افراد بطور مشترک با سایر اعضای گروه سهیم هستند.

- در پاسخ به سوال فرعی پنجم پژوهش مشخص شد که از دیدگاه دبیران عوامل مدیریتی بالاتر از متوسط جامعه در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد. عوامل مدیریتی شامل توجه مدیران مدارس به مشارکت، مشارکت معلمان و والدین در تصمیم گیریهای مدرسه، حمایت‌های مدیریتی می باشد. پاسخ به نیازها و انتظارات دانش آموزان یکی از مسائل مهم وجدی است که باید در مدیریت مدرسه به آن توجه شود. چرا که یکی از بهترین راه ها برای کسب توفیق پایدار در زمینه ی تعلیم و تربیت، پاسخ به انتظارات و نیازهای دانش آموزان است دانش آموزان نیازهای متفاوتی دارند، ولی اکثر آنها نیازمند کیفیت یادگیری و مشارکت هستند. عده ای از آنها مایلند مدرسه ای شاد داشته باشند و جمعی دیگر علاقمندند که از تکنولوژی روز در آموزش برخوردار شوند و تعدادی دیگر به ارتقای فردی خود می اندیشند اما همه ی آنها می خواهند مدرسه ای باکیفیت و بانشاط داشته باشند و یادگیری عمیق را بهبود بخشند. این مهم در پرتو مدیریت مناسب تحقق می یابد. از این رو عوامل مدیریتی می تواند نقش تعیین کننده ای در برقراری روابط مناسب بین دانش آموزان و معلمان و نیز والدین ایفا نماید.
- در پاسخ به سوال فرعی ششم پژوهش مشخص شد که در بین عوامل پنج گانه، عوامل خانوادگی بالاترین رتبه را داشته است. بعد از آن عوامل فردی، عوامل ساختاری، عوامل مدیریتی و عوامل فرهنگی - اجتماعی در رتبه های بعدی قرار دارند. و نهایتاً طبق داده های سوال فرعی هفتم، مقایسه نظرات معلمان برحسب سابقه خدمت آنها نشان داد که در مورد عوامل ساختاری و خانوادگی بین نظرات نمونه ها برحسب سابقه خدمت آنان تفاوت معنی داری وجود دارد. در بقیه عوامل این تفاوت معنی دار نیست. در مورد عوامل ساختاری بین معلمان که دارای ۱-۱۰ سال سابقه هستند و معلمان که ۱۱-۲۰ سال سابقه دارند تفاوت معنی داری وجود دارد. درحالیکه این تفاوت بین معلمان دارای ۱-۱۰ سال سابقه و ۲۱ تا ۳۰ سال سابقه معنی دار نیست.

پیشنهادهای کاربردی

- نتایج نشان داد که عوامل ساختاری در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد. از این رو پیشنهاد می شود فضای فیزیکی مدرسه و ساختار کلاسها به گونه ای طراحی شود که با هدفهای جلب مشارکت دانش آموزان همسویی داشته باشد. همین امر می تواند در روابط بین معلمان و دانش آموزان و دانش آموزان با یکدیگر نقش داشته باشد.
- نتایج نشان داد که عوامل خانوادگی در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد. از آنجا که عوامل خانوادگی مورد بررسی در این تحقیق شامل تعداد افراد خانواده، محیط زندگی خانواده، نوع روابط والدین، روابط والدین با دانش آموزان، سطح تحصیلات والدین می باشد و دستکاری آنها در کوتاه مدت امکان پذیر نمی باشد، از این رو پیشنهاد می شود، تاثیر این عوامل از طریق برنامه های آموزش خانواده یا جلسات اولیاء و مربیان به والدین توجیه شود.
- نتایج نشان داد که عوامل فردی در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد. از این رو پیشنهاد می شود سطح نیازهای اجتماعی و انگیزه های درونی دانش آموزان بطور مستمر مورد بررسی قرار گیرد تا از وجود زمینه های فردی لازم برای مشارکت پذیری آنان اطمینان حاصل گردد.
- نتایج نشان داد که عوامل فرهنگی - اجتماعی در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد. از این رو پیشنهاد می شود برای ارتقای جایگاه و شان دانش آموزان در مدرسه و جامعه، برنامه های ویژه ای مانند سفرهای گروهی تدارک دیده شود. همچنین مسئولیت اداره کلاس بطور نوبتی به دانش آموزان سپرده شود تا ویژگی های شخصیتی و فردی آنان پرورش یابد.
- نتایج نشان داد که عوامل مدیریتی در مشارکت پذیری دانش آموزان نقش دارد. چون میزان توجه مدیران به مقوله مشارکت در جلب مشارکت دانش آموزان نقش دارد، از این رو پیشنهاد می شود، معلمان و دانش آموزان را در تصمیم گیریهای جاری مدرسه مشارکت دهند.

منابع فارسی

- کرامتی، محمد رضا، (۱۳۸۵)، مطالعه تاثیر یادگیری مشارکتی بر رشد مهارتهای اجتماعی و پیشرفت تحصیلی ریاضی پایه ی پنجم شهر تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز
- علاقه بند، علی (۱۳۷۴)، جامعه شناسی آموزش و پرورش، تهران، نشر شیفته.

۹۶ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال سیزدهم، شماره دوم، زمستان ۱۴۰۰

- فضلی خانی، منوچهر، (۱۳۸۰)، راهنمای علمی یادگیری مشارکتی و فعال، انتشارات مدرسه، تهران.
- شعاری نژاد، علی اکبر (۱۳۶۸). روانشناسی رشد. چاپ هشتم، تهران: انتشارات اطلاعات.
- شعاری نژاد، علی اکبر، (۱۳۶۶) مبانی روان شناسی تربیت، انتشارات موسسه اطلاعات، تهران.
- سیف، علی اکبر، (۱۳۷۹)، روانشناسی پرورشی (روانشناسی آموزش و یادگیری)، انتشارات آگاه، تهران.
- سیف، علی اکبر (۱۳۷۶) روشهای اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی، انتشارات دوران، تهران.
- بیرو، آلن، (۱۳۷۵) فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، انتشارات کیهان،
- ایوبی، زهرا (۱۳۷۷)، مقایسه یادگیری مشارکتی و یادگیری سنتی بر پیشرفت تحصیلی و حرمت خود دانش آموزان، پایان نامه کارشناسی ارشد، مدیریت آموزش و پژوهش خراسان رضوی
- علوی تبار، علی، (۱۳۷۹)، بررسی میزان مشارکت اجتماعی شهروندان در بهینه امور شهری، مقاله، دانشگاه جهاد کشاورزی تهران
- تاجر، مارگارت، (۱۳۸۲)، مشارکت اجتماعی دانش آموزان بر عوامل موثر بر آن، مقاله، کنفرانس بین المللی علوم انسانی

- Chan, Christopher G., Glen H. Elder Jr. (۲۰۰۱) family influences on the social participation of youth, journal sociology, volume ۶۶, number ۱.
- Schoggen, Phil (۱۹۸۸) student voluntary participation and high school size, journal education research, vol: ۸۱, no. ۵.
- Bowen, G. A. (۲۰۰۷). An analysis of citizen participation in antipoverty Programmes, Community Development Journal, published April ۲۶, ۲۰۰۷. ۱-۱۴
- Bowler, S., & Donovan, T. (۲۰۰۲). Institutions about Citizen Influence on Government, B.J. Pol. S. ۳۲, ۳۷۰-۳۹۰.
- Cho, J. (۲۰۰۵). Political ads, communication, and democracy (Dissertation), The university of Wisconsin- Madison.
- Dutt, K. L. (۲۰۰۴). 'I plan, you participate': A southern view of community participation in urban Australia, Community Development Journal, ۳۹(۱), ۱۳-۲۷.
- Lee, E. (۲۰۰۶). A social resource model of political participation: Mass media use, social capital, and political participation (Dissertation), Cornell university.
- Maio, C. (۲۰۰۶). Towards democratic neighborhoods: The emergence of bottom-up citizen engagement in urban China (Dissertation), Canada: university of Toronto.